

Artikkeli artikkelista: Tutkimusartikkelituotannon puntarointia hallinnon ja politiikan tutkimuksen näkökulmasta

Pertti Ahonen

Osoitan katsausartikkelini kaikille tieteellistä tutkimusta hallinnon ja politiikan tutkimuksen aiheista harjoittaville ja julkaiseville sekä tuosta tutkimuksesta muuten kiinnostuneille ja sen tuloksia seuraaville. Voisi ajatella, että ainakin kukin professori tietäisi tarkastelemastani aiheesta kaiken tarvitsemattaan siihen enää paneutua ja että tarkasteluni kiinnostaisi korkeintaan tohtoriopiskelijaa tai pitkälle ehtinyttä perusopiskelijaa. Sokrateen nimissä kulkee kuitenkin ajatus siitä, että ken kaiken tietää, tietää sen, ettei tiedä mitään kaikesta siitä, mitä avarasta maailmasta löytyy. Jopa professoreiden tieteellisen kirjoittamisen taidoissa voi olla parantamisen varaa, kuten esimerkiksi Boice (1990) ja Suomessa professori Kirsti Lonka ovat rohjenneet vihjata.

Karistaen kaikkietävyäyden vaipan harteiltani puntaroin katsauksessani kriittisenä hallinnon ja politiikan tutkijana tieteellistä tutkimusartikkeliä dynaamisena, institutionaalisenä ilmiönä. Olen oppinut itse yhtä ja toista kirjoitusprosessini merkeissä, yllättynyt tuon prosessin kuluessa useita kertoja sekä iloisenä että huolestuen ja päätyneet lopputuloksiin, joista uskon olevan lukijalle sekä hyötyä että hupia. Useimpia aihepiirien ongelmia en kuitenkaan voi valottaa saati ehdottaa ratkaisuja, joten aiheeni parissa riittää sarkaa monen muunkin kollegan kynnnettäväksi.

Useimmat tutkimusartikkeleista joudutaan laatimaan ottaen huomioon ehdottomat lehti-kohtaiset pituusrajoitukset kuten tyypilliset 53 000 merkkiä välilyönnit mukaan laskettuina eli 6 000 suomen ja 8 000 englannin kielen sanaa. Billig (2013) mukaan tieteenharjoittaja menestyy vain jos omaksuu kielellisesti ala-arvoisen kirjoitustyylin passiivimuotoja viljellen ja oman

henkilönsä hälventäen. Tutkimusartikkeleita luonnehtii ”itseviittauksellisuus” (self-referentiality) siinä sisäänlämpiävässä maailmassa, jonka muodostavat tutkimusalan siihenastiset tutkimustulokset sekä kielialueiden, kansakuntien, tutkijoiden, tieteenfilosofioiden, teorioiden, tutkimustapojen ja tutkimusaiheiden tosiasiallinen arvojärjestys tutkimusalalla (Paasi 2005; Meriläinen ym., 2008; Meyer & Boxenbaum 2010).

Olen laatinut katsaukseni erityisesti ajatellen Suomen Akatemian (2010) tutkimusalaa valtietieteet/political science (ala 611) ja alan kolmea osaa, hallintotiedettä/public administration (6111), kansainvälisen politiikan tutkimusta/international relations (6112), sekä politologiaa/politology (6113). Koska Suomesta on levinnyt globaaleille areenoille tutkimusta vain rajoitetusti osa-alueista julkisen hallinnon tutkimuksen piiristä (Ahonen 2013, 2014), katsaukseni taustalle sijoittuu ”sosiaalinen tilaus” selvittää, millä ehdoilla levikkiä kannattaisi lisätä.

Tieteen tuloksäsitteiden harhoja

Tutkimusartikkeli muodostaa ensi vaiheen eli tuotoksen (output) prosessissa, jossa muotoutuvat tieteellisen toiminnan seuraukset (outcomes). Artikkelin ei ole tulos (resulta), joka syntyy vasta mikäli artikkeliin viitataan myönteiseen sävyyn. Viitatulla artikkelilla on vaikutusta (effect, impact) vain mikäli sen lähestymistapa tai metodiikka saavat seuraajia tai jos sen empiiriset tulokset herättävät myönteistä huomiota. (Käsitteistä ks. esim. LSE 2011.)

Tieteellisenä tuloksena pidetään virheellisesti mutta vakiintuneesti sitä tuotosta, että julkaisu

ilmestyä laadultaan varmistetulla julkaisuareenalla, ja tieteen vaikutukseksi lasketaan samoin väärin mutta vakiintuneeseen tapaan se, että tieteen tuotokseen kuten artikkeliin viitataan uudemmassa julkaisussa. Pitkään harjoitettu ja laajalti sovellettu vaikuttavuuskerroinmittaus (impact factor measurement) koostuu tieteen tulosten ennakkoinnista julkaisuareenan lähihistoriallisen suosion perusteella (Garfield 2014). Vaikuttavuuskerroinmittauksen kevytversioista esimerkin muodostaa Suomessa Julkaisufoorumi-hankkeen myötävaikutuksella harjoitettu mittaus. Sen perusteena on ulkomaisia malleja ja esikuvia mukaillen kunkin tutkimusalan valikoitujen edustajien käsitysten nojalla vahvistettu julkaisuareenojen kansallinen jaottelu kolmeen suosituimmuusluokkaan. Luokitus muodostaa nyttemmin myös erään kriteereistä yliopistojen valtionapuna saamalle niiden perusrahoitukselle. Tutkimusartikkeleita koskeva viiteanalyysi kohdistuu tiettyihin primaareihin tuloksiin eli artikkeleihin kohdistu-neisiin viitteisiin (Li & Parker 2013) mutta ei tieteen vaikutuksiin. Tieteen tulostutkimuksen epäkohtien johdosta syntyi tutkimusarviointia koskeva julistus seuraavine keskeisine vaatimuksineen (San Francisco Declaration 2012):

- Lehtikohtaisesta vaikuttavuuskerroinmittauksesta tulee luopua.
- Tutkimuksia tulee arvioida niiden laadukkuuden eikä julkaisuareenoiden vaikuttavuuskerroinmittauksen perusteella.
- Verkkojulkaisemisen mahdollisuuksia tulee laajasti käyttää hyväksi.
- Tieteen tulostutkimusta tulee perinpohjaisesti uudistaa.

Tutkimusartikkelien käsikirjoitusten arvioinnin perustan muodostaa kaksoissokkomalli (double-blind model), jossa arvioijat eivät saa tietää, keiden tekstejä arvioivat, eikä kirjoittajien tiedossa ole se, keitä saavat arvioijikseen. Tosin eräissä lehdissä kirjoittajat voivat sekä ehdottaa arvioijia että ilmoittaa kantansa siihen, keitä ei tulisi pyytää arvioijiksi. Käyttäen tietoperustana pyytämäänsä referee-arviointia lehden toimitus päättää, julkaistaanko teksti, palautetaanko se vaatien muutoksia vai hylätäänkö käsikirjoitus heti tai sitten, kun siihen on tehty ne muutokset, joita toimitus on vaatinut arviointilaisuntojen

perusteella. Vakiintuneisuudesta huolimatta kaksoissokkoarviointi on osoittautunut virhe- ja häiriöherkäksi myös sellaisilla aloilla, joilla tutkimusprosessit ovat standardoituina tuotoksiltaan ja tuloksiltaan verrattomasti helpompia arvioida kuin yhteiskuntatutkimuksen useimilla aloilla (Smith 2006).

Tieteelliset tutkimusartikkelit: eivät mitään homogeenista massaa

Tieteenfilosofiset, teoreettiset ja metodiset tutkimuksen lähtökohdat (ks. esim. Mooses & Knutsen 2012) järjestyvät harvoin selkeiksi kokonaisuudeksi, jotka ilmenisivät myös yksittäisissä tutkimusartikkeleissa. Siksi on perusteltua soveltaa Max Weberin (1974/1904) luonnehtimaa menettelyä, jota hän kutsui retoriikan perinteeseen turvautuen ”yksipuoliseksi tähdentämiseksi” (*einseitige Steigerung*) satunnaisuudesta puhdistettuja ideaalityyppejä muodostaen.

Ideaalityyppejä muodostettaessa korostuu tarkasteltua ilmiötä koskevan esiyemmäryksen, tutkijanvalintojen ja -kokemuksen, pelkistysten ja kärjistysten rooli. Tarkasteluni luonteesta johtuu, että Weberin muunnelmalla ihmiskunnan klassisen humanismin mukaisista tulkintavoista on tässä yhteydessä vahvat perustelunsa (ks. esim. Biernacki 2014). Erityisesti hallinnon tutkimusta mutta samalla myös politiikan tutkimusta silmällä pitäen muodostan kuusi tieteellisten artikkeleiden lajityyppiä, joista kutakin luonnehdin viidellätoista ominaisuudella (Taulukko 1).

Pelkistän ideaalityyppitarkasteluni siten, etten esimerkiksi erota positivistisen tutkimuksen empiristisiä ja rationalistisia muunnelmia enkä jaa neopositivistitakaan tutkimusta suuntauksiin. Sitä paitsi en eriytä esimerkiksi neopragmatistisen, fenomenologisen, kriittistä teoriaa edustavan tai feministisen tutkimusartikkelin ideaalityyppejä siksi, että arvioin niitä vastaavan julkaisutoiminnan etenkin hallinnon tutkimuksen alalla verrattain vähäiseksi.

Kiistan jaottelullani eräitä harhakäsityksiä. Tutkimusartikkelin IMRD-rakennekaavan soveltaminen ei rajoitu vain positivistiseen ja jälkipositivistiseen tutkimukseen (Taulukko 1., rivi A), laadullista tutkimusta esiintyy useita ideaalityypeistäni vastaavassa artikkelituotannossa (rivi L), eikä merkitysten tulkintaan ole

Taulukko 1. Kuusi tieteellisten tutkimusartikkeleiden ideaalityyppeä.

	1 Positivistinen	2 Postpositivistinen	3 Kriittis-realistinen
A Artikkelin rakenne	IMRD, myös muu	IMRD tai muu	Muu tai IMRD
B Erillinen teoria- tai käsitetausta	Kyllä, mutta kenties rutiinimainen ja ohut	Kyllä, hyvinkin kiteytynyt	Kyllä, hyvinkin kiteytynyt
C Hypoteeseja	Hyvin usein	Hyvin usein	Usein; ei välttämättä
D Erityinen metodin esitys	Kyllä, mutta kenties rutiinimainen ja ohut	Kyllä, tarpeen mukaan	Kyllä, tarpeen mukaan
E Erityinen aineiston luonnehdinta	Kyllä, dataksi ymmärrettynä	Kyllä, mutta ei datana, "annettuina" havaintoina	Kyllä, mutta ei datana "annettuina" havaintoina
F Empiirisiä yleistyksiä	Kyllä	Kenties	Ei laadita
G Kausaalipäätelmiä	Periaatteessa kyllä, käytännössä ehkei	Voidaan tehdä	Kyllä
H Ennusteita	Tavallisia	Kenties	Ei laadita
I Merkitysten tulkintaa	Ei	Mahdollisesti jossakin määrin	Muun ohella kenties, mutta ei yksinomaan
J Ilmiöiden konstruoituneisuuden tutkimusta	Ei	Mahdollisesti jossakin määrin	Muun ohella kenties, kriittisesti
K Kvantitatiivista analyysia	Hyvin usein	Vaihtoehtoisesti tai rinnan kvalitatiivisen analyysin kanssa	Vaihtoehtoisesti tai rinnan kvalitatiivisen analyysin kanssa
L Kvalitatiivista analyysia	Tulee kysymykseen	Vaihtoehtoisesti tai rinnan kvalitatiivisen analyysin kanssa	Vaihtoehtoisesti tai rinnan kvalitatiivisen analyysin kanssa
M Tutkimuskohteen täydellinen kyseenalaistaminen	Ei	Tulee kysymykseen ainakin joiltakin osin	Varsin pitkälle tulee kysymykseen
N Tieteenfilosofisia taustavaikuttajia	Wittgensteinin varhaistuotanto, Carnap, Nagel	Popper (osin), Kuhn, neopragmatismi (varauksin)	Bhaskar, Niiniluoto (varauksin), Archer
O Esimerkki-tutkimusaloja	Taloustiede, luonnontieteissä, lääketieteessä, teknisissä tieteissä	Laajalti yhteiskunta-tutkimuksessa, myös muilla aloilla	Laajalti yhteiskunta-tutkimuksessa, myös muilla aloilla
	4 Tulkitseva	5 Konstruktionistinen	6 Jälki-konstruktionistinen
A Artikkelin rakenne	Esimerkiksi kertova tai selostava rakenne	IMRD tai muu kuten kertova rakenne	Muu kuin IMRD; jopa täydellinen rakenteen rikkominen
B Erillinen teoria- tai käsitetausta	Tavallisesti ei esitetä	Tyypillisesti esitetään	Voidaan esittää, ellei rakenneta kokonaan rikota

C Hypoteeseja	Ei esitetä	Kenties, ainakin jossakin mielessä	Eivät tule kysymykseen
D Erytinen metodin esitys	Ei, vaan rakentuu sisään sovellettuihin vakiomenettelyihin	Tyypillisesti laaditaan	Mahdollisesti, mutta käyttää periaatteessa "antimetodeja"
E Erytinen aineiston luonnehdinta	Kenties ei; usein rakentuu sisään sovellettuihin vakiomenettelyihin	Tyypillisesti laaditaan	Periaatteessa ei, käytännössä voi kuitenkin esiintyä
F Empiirisiä yleistyksiä	Ei esitetä	Ei periaatteessa	Eivät voi tulla kysymykseen
G Kausaalipäätelmiä	Eivät kuulu tutkimuslajiin	Ei periaatteessa	Kausaalisuuden kyseenalaistavia päätelmiä
H Ennusteita	Ei	Ei	Ei
I Merkitysten tulkintaa	Kyllä	Kyllä	Merkitykset kyseenalaistavia päätelmiä
J Ilmiöiden konstruoituneisuuden tutkimusta	Tutkimusprosessiin sisään rakennettuna	Keskeistä	Päinvastoin, esimerkiksi merkitysten "dekonstruktioita"
K Kvantitatiivista analyysia	Ei	Ei, paitsi kenties kuvailu- tai kritiikkitarkoituksessa	Päinvastoin; kvantifioinnin kyseenalaistamista
L Kvalitatiivista analyysia	Tavallaan, mutta perinteisemmin kuin uudemmassa kvalitatiivisessa analyysissa	Tyypillisesti keskeistä	Päinvastoin; kvalitatiivisina ilmenevien seikkojen kyseenalaistamisena
M Tutkimuskohteen täydellinen kyseenalaistaminen	Periaatteessa suorastaan päinvastoin	Kenties osittain	Päätarkoitus
N Tieteenfilosofisia taustavaikuttajia	Schleiermacher, Dilthey, Weber (osin), Gadamer (lähinnä)	Weber (varauksin), Wittgensteinin myöhäistuotanto, Schütz, Berner ja Luckmann, Hacking	Heidegger, Derrida, Lacan, Foucault
O Esimerkki-tutkimusaloja	Humanistissa tieteissä, klassisessa yhteiskuntatutkimuksessa	Sosiaalitieteissä, psykologiassa, kasvatustieteissä	Osissa humanistisia tieteitä ja yhteiskunta-tutkimusta

Selityksiä: IMRD tarkoittaa tieteellisen tutkimusartikkelin tavanomaista rakennekaavaa johdanto (Introduction), metodit (Methods), tulokset (Results) ja tiivistelmä (Summary). Toisinaan kaava laajennetaan muotoon AIMRD, jossa A viittaa abstraktiin (Abstract), tai muotoon AIMRAD, jossa jälkimmäinen a-kirjain edustaa sanaa 'and'.

monopolia perinteisellä tulkitsevalla ja konstruktionistisella tutkimuksella (sarakeet 4 ja 5). Kausaalipäätelmiin ei tähdätä positivistisessa vaan pikemminkin postpositivistisessä ja kriittis-realistisessa tutkimuksessa (rivi G) eikä kvantitatiivinenkaan tutkimus kuulu positivismiin ja postpositivismiin yksinoikeuksiin (Taulukko 1., rivi K). Hylkään jaottelussani harhaisina käsitykset, jotka laimentavat jälkikonstruktionismin alalajiksi konstruktionismia tai tutkimustekniikoiden lähteeksi, joka sopeutuisi positivistisiin tai perinteisen tulkitsevan tutkimuksen näemyksiin (sarake 6).

Tarjoan ideaalittyyppitarkasteluni palvelemaan tieteellisen tutkimusartikkelituotannon erittelyä kuten tukemaan tutkijoita heidän hioessaan tekstejään puhdaspiirteisiksi tutkimusartikkeleiden tietyn lajityypin edustajiksi. Ehkäpä jokunen tutkija yltää myös sukkuloimaan artikkelistaan toiseen milloin neopositivistina, milloin konstruktivistina ja milloin kriittisenä tieteellisenä realistina.

Tieteenharjoittaja julkaisumylllyn jauhinkivien hierrettävänä

Tieteellisen artikkelituotannon tietyn ääri-lajin muodostavat rationalisoidut massaprosessit, joissa kirjoittajat syöttävät verkkosovelluksella tekstinsä oheistietoineen kustantajan tietojärjestelmään. Monien tutkimusalojen globaalisti viitatuimmat lehdet (ISI 2014) soveltavat tätä menettelytapaa, joskin monet muut lehdet vaativat, että artikkelikäsi kirjoitus lähetetään toimitukseen arkisesti sähköpostin tiedostoliitteenä.

Hallinnon ja politiikan tutkimuksen monissa lehdissä toimittaja pitää lehden ohjokset tiukasti käsissään päättäen siitä, millaisia käsikirjoituksia otetaan vastaan, toimitetaanko käsikirjoitus referee-arviointiin, miten referee-arviointeja ja kirjoittajien tekstiinsä tekemiä muutoksia tulkitaan ja millä ehdoin tekstejä hyväksytään julkaistaviksi. Jos lehdellä on kaksi tai useampia toimittajia tai toimitusneuvosto, käsikirjoituksen lehteen toimittanut tutkija ei kenties saa tietää sitä, miten päätetään, lähetetäänkö teksti refereeprosessiin, miten toimituksessa tulkitaan saatuja arviointeja ja miten ratkaistaan se, julkaistaanko teksti. Sekin on mahdollista, että teksti, jonka toimittaja on hyväksynyt julkaisutavaksi, lähetetään toisen toimittajan tai toimi-

tusneuvoston jäsenen vaatimuksesta uuteen referee-prosessiin tai suoralta kädeltä hylätään. Moni tieteellinen lehti lähettää refereeprosessiin vain rajoitetun osan saamistaan käsikirjoituksista ja julkaisee vain pienen murto-osan niistäkin teksteistä, joihin kirjoittajat ovat tehneet kaikki vaaditut muutokset.

Tieteellisten artikkelikäsi kirjoitusten laajitoitoa lohdutellaan sekä kirjoittajan oppaissa (ks. esim. Murray 2013) että kollegapiireissä tähdentämällä, että hyvä saavutus on jo se, jos käsikirjoitus pääsee refereeprosessiin, vaikkei sitä julkaistaisikaan. Tavallinen on kuitenkin oppaissa toisteltu kysymys ”Why did they not reject it straight away?”.

Tehtäviensä tasalle yltävä tieteellisen lehden toimittaja saattaa ehdottaa kirjoittajalle, että tämä kehittää tekstiään, ennen kuin toimittaa sen lehteen päätöksiä varten siitä, lähetetäänkö teksti referee-prosessiin. Jos määrätietoinen toimittaja arvioi tekstin kehityskelpoiseksi, hän saattaa teettää kirjoittajalla askel askeleelta julkaisukelpoisen version. Toimittajalla on tärkeä portinvartijantehtävä myös ratkaistaessa, mitä kirjoittaja saa tehtäväkseen referee-lausuntojen perusteella. Osaava toimittaja neutraloi puolueelliset tai pahantahtoiset lausunnot tähdentäen menettelytapoja, joilla kirjoittaja hyvinkin saa tekstinsä julkaisuksi. Tuomariksikin toimittaja joutuu, jos arvioijat ovat artikkelikäsi kirjoituksen arvosta eri mieltä.

Mädännäisyyttä, patologista tulostamista ja globaalia ylivaltaa

Mädännäisyyttä

Näyttöä tieteellisen lehden julkaisuprosessin mädännäisyydestä tarjoaa esimerkiksi se, jos toimittaja kiireisiinsä tai muihin syihin vedoten delegoi päätösvaltansa referee-arvioijille, joiden kommentit lähetetään mekaanisesti kirjoittajille otettaviksi huomioon. Odottamattomat ylimääräiset refereekierrokset tai refereearviointien suoranainen katoaminen ensimmäisen arvioinnin ja käsikirjoitustekstin edelleen kehittelyä seuraavan toisen arvioinnin välillä viittaavat nekin toimitustyön rappioon.

Epätavallisia eivät ole kirjoittajien valitukset siitä, että heidät ”prostituoidaan” tekstiensä julkaisua vastaan välineeksi niiden tieteellisten

mielipiteiden levittämiseksi, joita arvioijat ja toimittajat edustavat vaatiessaan käsikirjoitusteksteihin haluamiaan muutoksia (Frey 2003; Murray 2013). Myös tällaiset ongelmat korostavat toimittajiin kohdistuvia vaatimuksia. Toimittaja ei saisi pönkittää auktoriteetin mainettaan, tukea tieteellisiä vallanpitäjiä tai luovuttaa johtovaltaansa referee-arvioijille.

Tekstiään uudelleen laativaa saati hylkäyspäätöksen saanutta kirjoittajaa ei kenties riittä löhduttamaan tieto siitä, että monilta referee-arvioijilta puuttuu kompetenssi, motivaatio tehtäviinsä ja kyky asettaa sanansa punnitusti. Tieteellisten tekstien laatijanoppaissa tähdenne-tään, ettei arvioijien tehtäviin kuulu vaatia kirjoittajia laatimaan arvioijien parhaina pitämiä lajityyppisiä edustavia tekstejä. Tuollaiset vaatimukset ovat silti tavallisia. Yleistä on myös arvioijien tietämättömyys asianomaisesta tutkimuskohteesta ja tutkimustavasta tai heidän syyään juurtunut ennakkoluuloisuutensa. Tieteellisen lehden toimittajan tehtäviin kuuluu puskuroida kirjoittajia arvioijien taidottomuudelta, kaunan, vihan ja pahan olon purkauksilta ja oman edun tavoittelulta (Smith 2006; Murray 2013).

Patologista tulostmittausta

Tieteen tuotos- ja tulostmittauksen kielteisiin jatkoseurauksiin kuuluvat määrätyt massailmiöt. Suosikkikirjoittajat päätyvät ”vapaamatkustajiksi” pintapuolisten viitteiden vivutessa heidän sijoitustaan ylöspäin tutkijoiden ranking-listoilla (Baum 2011). Jos Max Weber eläisi, hän varmaankin ihmettelisi teosjättiinsä *Wirtschaft und Gesellschaft* (Weber 1972/1921–1922) kohdistuvien ylimalkaisten ja väärinkäsityksiin perustuvien viitteiden hyökyä. Syrjäisestä maasta käsin hengentuotteitaan globaalilevitykseen tarjoava tutkija saattaa ihmetellä sitä, että tunnettujen tekijöiden artikkeleihin kohdistuu jopa jo niiden julkaisuvuonna kymmeniä viittauksia eli saman verran kuin pikkumaan tutkijan viitatuimpaan luomukseen vasta vuosikymmenten saatossa. Eräät paljon viitatuut tutkijat ovat suoranaisia tieteen iskurityöläisiä kymmenine vuotuisine tutkimusartikkeleineen. Ovatkohan kaikki nuo tekstit varmasti läpäisseet kaksoissokkoarvioinnin ja lehtien toimituskuntien riippumattoman puntaroinnin ja edustaako jokainen niistä siinä määrin uutta, että ansaitsee päästä julkisuuteen?

Tieteellisen julkaisutoiminnan prosessit eivät ole immuuneja ilmiöille, jotka suorastaan laskevat tieteen laatutasoa. Näyttöä on siitä, että toimittajat, referee-arvioijat ja kirjoittajat suosivat usein muotiaiheita, joita on lisäksi tarkasteltu sillä kertaa muodikkain tavoin (Abrahamson & Fairchild 1999; Bort & Kieser 2011). Moni tieteenfilosofinen teema, tieteellinen teoria, metodi, tutkimustekniikka, tutkimuskohde ja empiirinen tulos kipuaa globaalimaineeseen, paistattelee suosion auringossa mutta sitten arkipäiväistyy ja ehkä unohtuu. Jälkikäteen saatetaan ihmetellä, mistä johtui innostus asiaan, joka lopulta osoittautui mitättömyydeksi (Starbuck 2006).

Näyttöä on myös siitä, että referee-arviointi saattaa koostua kaikesta muusta kuin vertaisarvioinnista (peer evaluation). Arvioijat saattavat asettua kirjoittajien kilpailijoiksi, vähätellä käsikirjoitusten ansioita ja estää omia näkemyksiään haastavien artikkeleiden julkaisun (Tsang 2013). Arvioijista saattaa myös muodostua kuva huip-pupätevänä eliittinä, vaikka heidän oikea roolinsa koostuu nöyrästä palvelu- ja edustustehtävästä tieteellisen yleisön edustajina (Starbuck 2003).

Näytön mukaan monet viitatuimmissa-kaan tieteellisissä lehdissä julkaistut artikkelit eivät kuulu parhaimmiston niistä käsikirjoituksista, joita lehtiin on lähetetty (Starbuck 2005). Laaduttomien yliopistojen laaduttomien tutkijoiden artikkelit viitatuimmista lehdissä Starbuck arvioi turhaksi painolastiksi. Tsang (2013) puolestaan varoittaa osaamiseensa uskovia tutkijoita lähettämästä käsikirjoituksiaan lehtiin, joiden referee-arvioijat ja toimitus eivät täytä korkeita laatuvaatimuksia. Tuloksena saattaa olla ymmärtämätön tai väärämielinen kritiikki ja käsikirjoitusten perusteeton hylkääminen tai aiheeton kirjoittaminen uudelleen.

Tieteen rahoituskriteeriksi kohonneena kvantitatiivinen tuotos- ja vaikutusmittaus rutinoi tieteenharjoitusta (Bornmann 2011) synnyttäen tendenssejä, joiden tuloksena paljousarvot syrjäyttävät arviointikriteereinä tieteellistä laatua (Singh ym. 2007; Mingers & Willmott 2013; Osterloh & Frey 2014). Myös bibliometrian sijaan tai rinnalle usein tarjottu vertaisarviointi saattaa vääristyä tieteellisten eliittien vanhoillisuuden johdosta niiden pitäessä kynsin ja hampain kiinni saavuttamastaan valta-asemista (Butler & McAllister 2008).

Globaalia ylivaltaa

Mikään tieteenala ei muodosta demokratiaa vaan parhaimmillaankin harvanvaltaisen aristokratian, usein sen sijaan oligarkian ja kapeilla tutkimussektoreilla jopa alan avainlehden päätoimittajan diktatuurin. Jatkuvasti ovat ylivaltaansa lisänneet englanninkielisten maissa jo pitkään vallinneet julkaisukäytännöt, tutkimusartikkeleita koskevan tuotos- ja tulosarvioinnin käytännöt ja tieteen tuosten ja tulosten kytkennät tutkimusrahoitukseen. Tuota osin aineellista, osin ideologista hegemoniaa, ylivaltaa, voimistaa englannin kielen globaali yleistyminen julkaisukielenä.

”Akateemisessa kapitalismissa” (Paasi, 2005) on kysymys paitsi kaupallisten markkinoiden vaikutuksista tieteeseen ja sen tulosten julkaisuun, myös laajemmasta ”markkinamuotoistumisesta” eli kaupallisiin markkinoihin nähden analogisten instituutioiden kuten tieteen tulosmittauksen laajenemisesta ja kietoutumisesta yhteen kaupalliselle ansaintalogiikalle perustuvien instituutioiden kanssa. Niissä paitsi pienissä myös suurissa maissa, joissa englannin kieli ei kuulu virallisiin kieliin, syntyy kiperiä haasteita, mikäli laadukasta tiedettä halutaan julkaista muutenkin kuin englanniksi (van Leeuwen 2013).

Ylivallan mekanismien vaikutuksesta Suomen ja muiden angloamerikkalaisen maailman ulkopuolisten maiden tutkijat sopeutuessaan alansa tieteellisen julkaisutoiminnan globaaleihin ehtoihin osallistuvat toimintansa sivuvaikutuksena noiden ehtojen ylläpitoon. He jopa itse takovat kahleitaan yhä lujemmiksi. Suomensuomalaisten tutkijoiden erityisen poltinmerkin muodostaa on se, ettei Suomi yllä Pohjoismaiden olosuhteiden hyväksytyksi edustajaksi englanninkielisen maailman kulttuurisen ylivallan piirissä toisin kuin Ruotsi, Norja ja Tanska.

Ei tutkimusta ilman taistelua: Puntarointitulosten loppupuntarointia

Katsaukseni kannalta oleellisimmalla tutkimusalueella, politiikan ja hallinnon tutkimuksen piirissä, esiintyy julkaisuareenojen ja julkaisusisältöjen ilahduttavaa moninaisuutta ja moniarvoisuutta. Taustalla vaikuttavat globaalin ylivallan mekanismit kuitenkin paitsi vahvistavat

määrättyjä suotuisia piirteitä, myös edistävät julkaisutoiminnan aiheiden keskittymistä ja määrittymistä englanninkielisen maailman ehdoin. Suomalaistutkija saattaa ihmetellä esimerkiksi alansa brittitutkijoiden globaalilevitykseen suoltamia tutkimusartikkeleita, jotka vahvasti vaikuttavat Britannian hallituksen politiikan uusimpien avainilmausten oikeuttamispyrkimyksiltä. Tuotakin kautta vahvistuu entisestään johtavien globaalien tieteellisen kustannustoiminnan konsernien ja englanninkielisen maailman tieteellisten eliittien valta-asema.

Tieteellisen julkaisutoiminnan taustamekanismit pönkittävät vaikuttaessaan yksittäisten lehtien julkaisukäytännöissä asianomaisen tutkimusalan tieteellisiä valtasuhteita, rajoittavat vuorovaikutusta tutkimussuuntausten kesken ja jarruttavat tutkimuksen uudistumista. Suomensuomalaisen tutkijan ei kuitenkaan tarvitse hyväksyä sitä ajatusta, että hänen hylätyt tai pakolla uudelleen kirjoitettut tieteelliset artikkelinsa olisivat teoreettisesti haperoita, aiheitaan kyseenalaisia, metodisesti osaamattomia ja kielellisesti kelvottomia. Kenties tieteellisen ylivallan sokeat tai hyvinkin näkökykyiset mekanismit eivät sen sijaan arvioi hänen alistumistaan globaalin ylivallan mekanismeihin kyllin nöyräksi ja ehdottomaksi.

Olen katsauksessani kriittisesti tarkastellut myös tutkimusartikkeleita koskevaa tuotos- ja tulosmittausta sekä riskejä artikkelituotannon vääristymiseen kvantitatiivisen tuotos- ja tulosmittauksen ajelmana siten, että määrästä tulee laadun epäkelpo korvike. Katsausartikkelini lähdeluettelo osoittaa, että liiketaloustieteilijät ovat vireästi eritelleet syntyneitä ongelmia. Sen sijaan me hallinnon ja politiikan tutkijat olemme pysytelleet vaisumpina, kenties siksi, että tutkimusalamme ovat heterogeenisia, vaikuttavuuskerroin- ja viiteanalyysi monessa maassa vielä rajoitettua ja tuon analyysin tulosten kytkentä yliopistojen ja tutkimuslaitosten rahoitukseen vain osittaista (van Leeuwen 2013).

Olen kohdistanut katsaukseni erityisesti Suomen Akatemian tutkimusalaan valtiotieteet/political science ja varsinkin tuon alan osa-alueeseen hallintotiede/public administration. Tällä osa-alueella suomalaisten tutkimusartikkeleiden globaali levikki on vielä 2010-luvun puolessa välissä verrattain vaatimaton verrattuna ruotsalaisten, norjalaisten ja

tanskalaisten kollegojen saavutuksiin (Ahonen 2013, 2014). Riskejä tuskin vallitsee siihen, että huomattavakaan levikin lisäykset tekisivätleistä suomalaistutkijoista globaalien vaikutus-piste- ja viiteindeksien laatijoiden sätkynukkeja.

Vaikka osa-alueen suomalaisen tutkimuksen tunkeutumista globaaleille julkaisuareenoille voidaankin pitää "leikkinä tulella", ehkäpä tuli pitkäänkin lämmittäisi, ennen kuin sen hehkusta tulisi siirtyä etämmälle.

LÄHTEET

- Abrahamson, E., & Fairchild, G. (1999). Management fashion: Lifecycles, triggers, and collective learning processes. *Administrative Science Quarterly*, 44(4), 708–740.
- Ahonen, P. (2013). Performance and legitimation in political and administrative research: Publications and citations in twelve countries of the extended Baltic area. Julkaisematon artikkelikäsi kirjoitus. Asiasta kiinnostunut voi tiedustella kirjoittajalta tekstin saatavuutta. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Ahonen, P. (2014). Administrative research in a neoinstitutionalist perspective: Finland, calling for globalization, and the rehabilitation of Public Administration. *Administration & Society*, 46(7), 747–774.
- Baum, J.A.C. (2011). Free-riding on power laws: Questioning the validity of the impact factor as a measure of research quality in organization studies. *Organization*, 18(4), 449–466.
- Biernacki, R. (2014). Humanist interpretation versus coding text samples. *Qualitative Sociology*, 37(2), 173–188.
- Billig, M. (2013). *Learn to write badly: How to succeed in the social sciences*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Boice, R. (1990). *Professors as writers: A self-help guide to productive writing*. Stillwater, OK: New Forums Press.
- Bornmann, L. (2011). Mimicry in science? *Scientometrics*, 86(1), 173–177.
- Bort, S. & Kieser, A. (2011). Fashion in organization theory: An empirical analysis of the diffusion of theoretical concepts. *Organization Studies*, 32(5), 655–681.
- Butler, L. & McAllister, I. (2009). Metrics of peer review? Evaluating the 2001 research assessment exercise in British political science. *Political Studies*, 7(1), 3–17.
- Frey, B.S. (2003). Publishing as prostitution: Choosing between one's own ideas and academic success. *Public Choice*, 116(1–2), 205–223.
- Garfield, E. (2014). Expected citation rates, half-life, and impact ratios: Comparing apples to apples in evaluation. Web of Science. Haettu sivulta <http://wokinfo.com/essays/expected-citation-rates/>, 2.10.2014.
- ISI (2014). ISI Web of Knowledge. Journal Citation Reports. Journal Summary List. Management. International Relations. Political Science. Public Administration. Haettu sivulta <http://apps.webofknowledge.com.libproxy.helsinki.fi>, 5.10.2014.
- Kuipers, B.S., Higgs, M., Kickert, W., Tummers, L., Grandia, J. & Van der Vloet J. (2014). The management of change in public organizations: A literature review. *Public Administration*, 9(1), 1–20.
- Li, E.Y., & Parker, M. (2013). Citation patterns in organization and management journals: Margins and centres. *Organization*, 20(2), 299–322.
- LSE (2011). *Maximizing the impact of your research: A handbook for social scientists*. London: London School of Economics, Public Policy Group.
- Meriläinen, S., Tienari, J., Thomas, R. & Davies, A. (2008). Hegemonic academic processes: Experiences of publishing from the periphery. *Organization*, 15(4), 584–597.
- Meyer, R.E. & Boxenbaum, E. (2010). Exploring Europeanness in organization research. *Organization Studies*, 31(6), 737–755.
- Mingers, J. & Willmott, H. (2013). Taylorizing business school research: On the "one best way" performative effects of journal ranking lists. *Human Relations*, 66(8), 1061–1073.
- Moses, J.W. & Knutsen, T.L. (2012). *Ways of knowing: Competing methodologies in social and political research*. 2. p. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Murray, R. (2013). *Writing for academic journals*. 3. p. Maidenhead: Open University Press.
- Osterloh, M. & Frey, B.S. (2014). Ranking games. *Evaluation Review*, online before print, August 4, 2014. Haettu sivulta <http://dx.doi.org/10.1177/0193841X14524957>, 4.10.2014.
- Paasi, A. (2005). Globalisation, academic capitalism, and the uneven geographies of international journal publishing spaces. *Environment and Planning A*, 37(5), 769–789.

- San Francisco Declaration (2012). San Francisco Declaration on Research Assessment (DORA). Haettu sivulta amscb.org/dora/, 31.1.2014.
- Singh, G., Haddad, K.M. & Chow, C.W. (2007). Are articles in "top" management journals necessarily of higher quality? *Journal of Management Inquiry*, 16(4), 319–331.
- Smith, R. (2006). Peer review: A flawed process at the heart of science and journals. *Journal of the Royal Society of Medicine* 99(4), 178–182.
- Starbuck, W.H. (2003). Turning lemons into lemonade: Where is the value in peer reviews? *Journal of Management Inquiry*, 12(4), 344–351.
- Starbuck, W.H. (2005). How much better are the most-prestigious journals: The statistics of academic publication. *Organization Science*, 16(2), 180–200.
- Starbuck, W.H. (2006). *The production of knowledge: The challenge of social science research*. Oxford: Oxford University Press.
- Suomen Akatemia (2010). *Tutkimusalaluokitus*. Helsinki: Suomen Akatemia.
- Tsang, E.K. (2012) Is this referee really my peer? A challenge in the peer-review process. *Journal of Management Inquiry*, 22(2), 166–171.
- van Leeuwen, T. (2013). Bibliometric research evaluations, Web of Science and the social sciences and humanities: A problematic relationship? *Bibliometrie – Praxis und Forschung*, 2, 8-1–8-18.
- Weber, M. (1973/1904). Die "Objektivität" sozialwissenschaftlicher und sozialpolitischer Erkenntnis. Teoksessa Johannes Winckelmann (toim.), Max Weber, *Gesammelte Aufsätze zur Wissenschaftslehre* (s. 146–214). Tübingen: J.C.B. Mohr.
- Weber, M. (1972/1921–1922). *Wirtschaft und Gesellschaft: Grundriss der verstehenden Soziologie*. 5. p. Tübingen: J.C.B. Mohr.